

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2017/18:3393

av **Birger Lahti m.fl. (V)**

En hållbar och långsiktig energipolitik

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning	1
2 Förslag till riksdagsbeslut.....	3
3 Ett förnybart energisystem	4
3.1 Energiöverenskommelsen.....	6
4 Forskning.....	6
5 Energieffektivisering	7
5.1 Bostadssektorn.....	7
5.2 Industrin.....	7
5.3 Vita certifikat.....	8
6 Energilagring	8
7 Vindkraft.....	9
7.1 Stimulera havsbaserad vindkraft.....	9
7.2 Avskaffa möjligheten till kommunalt veto mot vindkraft	10
7.3 Reglera vindkraftens närområdesersättning	11
8 Vattenkraft.....	11
9 Solenergin.....	12
9.1 Andra länder visar vägen	13
9.2 En svensk utbyggnad av solenergi.....	14
10 Bioenergi	15
11 Gynnsamma skatteregler för den förnybara energin	16
12 Elcertifikatssystemet.....	17
12.1 Elcertifikatssystemet och den elintensiva industrin.....	18
12.2 Torvanvändning inom ramen för elcertifikatssystemet	19
13 Kärnkraft – inget alternativ	19
13.1 Marknaden ska inte styra avvecklingen.....	19

13.2	Kärnkraftens ekonomiska risker	20
13.3	Den bristande säkerheten	20
13.4	Slutförvaret är ännu inte löst.....	21
13.4.1	Förändrade placeringsmöjligheter i kärnavfallsfonden.....	22
14	Det svenska elnätet	22
14.1	Elnätsavgifterna	22
14.2	Snabbare utbyggnad av elnätet	23
14.3	Ett elnät vi äger tillsammans.....	24

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på utformning av s.k. vita certifikat och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt berörda myndigheter att utreda hur en degressiv mineralersättning i syfte att främja lokal vidareförädling kan fungera och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Forsvarsmakten att återkomma med ett underlag för hur övningsverksamheten kan organiseras utan att utgöra ett hinder för byggandet av Blekinge Offshore och utan att drabbas negativt på lång sikt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag på utformning av driftsstöd till havsbaserad vindkraft och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till kommunalt veto mot vindkraft bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag till reglering för vindkraftens närområdesersättning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt berörda myndigheter att utreda potentialen för svensk vattenkraft att tillgodose effektbalansen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Vattenfall bör uppdras att utreda investeringskostnaderna för att återföra ett ekologiskt hållbart flöde av vatten till den torrlagda delen av Lilla Luleälven och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen under mandatperioden bör återkomma med en proposition med anledning av Vattenverksamhetsutredningen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen aktivt bör agera så att vattenkraftbolagens reinvesteringar samkörs i investeringsplaner så att hela den maximala nyttan tas till vara och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag på hur en större del av vattenkraftens vinster ska komma de berörda kommunerna till del och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att upprätta en informationsplattform för investering i solenergi samt en solkartläggning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det utöver Energimyndighetens solstrategi bör inrättas nationella planeringsmål för solel och solvärme och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att se över hur ytterligare stimulanser kan ges för att öka tillgången till förnybar el och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör göra en översyn av elcertifikatssystemets utformning med fokus även på effektbalans och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör föreslå en högre ambitionsnivå gällande elcertifikatssystemet inför energiöverenskommelsens första planerade kontrollstation 2018 och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en utredning av hur den elintensiva industrin bättre kan bidra till kvotplikten och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur torvanvändningen ska fasas ut ur elcertifikatssystemet, med inriktningen att nya torvtäkter inte ska öppnas, och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en avvecklingsplan för de resterande kärnkraftsreaktorerna och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla svenska kärnkraftsreaktorer bör omfattas av kravet på oberoende härdkylning och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ellagen bör ändras för att motverka oskäligen prishöjningar för konsumenterna och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se till att enhetligare elnätstaxor införs för att utjämna de orättvisa skillnader som finns i dag och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdraga åt Svenska kraftnät att prioritera de planerade förstärkningarna av stamnätet och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt regleringsbrev bör uppdraga åt Svenska kraftnät att bygga den planerade elkabeln till Gotland och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda möjligheterna till en snabbare tillståndprocess för stamnätskoncessioner och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att göra det svenska elnätet samhällsägt och tillkännager detta för regeringen.

3 Ett förnybart energisystem

Världens energianvändning ökar ständigt. I både Europa och resten av världen kommer behovet av energi att öka under de närmaste decennierna. Den ökande energiförbrukningen hänger ihop med befolkningsutvecklingen i världen. År 2050 beräknas befolkningen uppgå till någonstans mellan 9 och 10 miljarder människor –

människor som kommer att kräva sin beskärda del av jordens tillgångar och välbefinnande. Det är kol, olja och gas som dominerar produktionen. Denna utveckling är inte hållbar.

Vänsterpartiet vill att Sverige i stället ska vara en föregångare i omställningen till ett förnybart energisystem. Sverige ska vara ett land som tar ansvar för kommande generationer. Investeringar i det svenska energisystemet är en viktig och nödvändig del i miljö- och klimatomställningen i Sverige. Fokus ska ligga på de förnybara naturresurserna: sol, vind, vatten och skog. Vi har kunskaperna inom en rad områden, vi har tekniken och vi vet att det är dyrare att inte göra något alls än att faktiskt agera. Räkningen ska betalas och frågan är av vem. Klimatförändringen är ett faktum som drabbar alla. Satsningar på förnybar elproduktion är helt nödvändiga för att nå målet: ett ekologiskt hållbart samhälle.

Vänsterpartiet vill se en hållbar energiförsörjning som klarar att möta klimatutmaningen såväl som leveranssäkerheten. Med satsningar på förnybar energi, energieffektiv teknik och energieffektivisering vill vi ställa om Sverige till en hållbar energiproduktion.

Vänsterpartiet vill ha en 100 procent förnybar energiförsörjning till senast 2040. Den omställning Vänsterpartiet vill se innebär en mycket omfattande utbyggnad av förnybara energikällor, där sol-, vind- och biobränsle behöver byggas ut i en mångdubblad takt jämfört med i dag. Erfarenheter från andra länders utbyggnad av förnybart och de snabbt sjunkande produktionskostnaderna för framför allt solceller talar för att detta är fullt realistiskt.

Vi vill avveckla kärnkraften och i stället satsa på energieffektivisering av industrin genom samarbets- och informationsmedel, medan små och medelstora företag ska få utökad möjlighet till energikonsultstöd. Vi vill också öka energiforskningsanslaget och satsa mer medel på sol, solvärme, vågkraft och biogasstöd. Även konverteringen från eluppvärmning och fossileldning bör fortsätta. Vi vill ha en nationell plan för energibesparing och energieffektivisering eftersom den mest hållbara energin är den som går att spara.

Vänsterpartiet vill fasa ut fossilberoendet bl.a. genom en omfattande elektrifiering av transportsektorn och industrin och genom att styra om så att en större andel av godstransporterna sker via järnväg. Även användningen av bioenergi måste öka, framför allt inom sektorer som inte är möjliga att elektrifiera.

Energieffektivisering är en viktig komponent av en hållbar energiförsörjning. Investeringar i energieffektivisering har också visat sig vara en mycket lönsam affär. Trots det sker energieffektivisering sällan av sig själv. Energieffektivisering kräver oftast investeringar och dessa motverkas dels av ett fokus på kortsiktig lönsamhet, dels av att investeringar i kärnverksamheten har högre prioritet. Därför behövs det ekonomiska incitament för framför allt industrin och bostadssektorn att investera i energieffektivisering. Satsningar på energieffektivisering och förnybar energi innebär förutom de miljömässiga vinsterna en stor möjlighet att skapa många arbetstillfällen.

För att trygga Sveriges långsiktiga energiförsörjning och energisäkerhet vill Vänsterpartiet förutom att satsa på olika förnybara energikällor också utveckla och investera i lösningar för energilagring, elnät som klarar att hantera en decentraliserad elproduktion med större produktionssvängningar, samt skapa reserv- och regleringskapacitet som kan drivas med biogas och vätgas.

3.1 Energiöverenskommelsen

I juni 2016 slöt regeringen en ramöverenskommelse om energipolitiken med Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna. Trots ett flertal stora utmaningar kom man till korta i flera viktiga frågor. Uppgårelsen saknar också slutdatum för kärnkraften och innebär att nya kärnkraftsreaktorer kan byggas. En ny regering kan t.o.m. utveckla forskning på ny kärnkraft. Därmed finns i praktiken heller inget datum för när vi ska ha ett förnybart energisystem.

Överenskommelsen innebär också en slopad skatt på termisk effekt och en sänkning av fastighetsskatten på vattenkraft. Notan ska finansieras av elkonsumenterna genom en höjning av energiskatten. Det menar vi är olyckligt.

Den tillsatta Energikommissionen lämnade i januari över sitt betänkande för energipolitikens inriktning. Kommissionen hade uppdraget att återkomma med ett underlag för en bred politisk överenskommelse om energipolitikens inriktning med fokus på 2025 och framåt. Tyvärr valde man att göra det lätt för sig genom att utgå från den tidigare energiöverenskommelsen.

Vänsterpartiet delar energikommissionens uppfattning om vikten av en säker och tillräcklig elförsörjning anpassad efter framtida behov och vill understryka vikten av hållbara premisser. Det är positivt att kommissionen lagt fram förslag om att elcertifikatssystemet ska förlängas, om energieffektivisering och om ökad överföringskapacitet. Men betänkandet är i sin helhet allt för vagt och saknar de ambitioner som krävs för en snabb omställning. Betänkandet innehåller dessutom bedömningar gällande kärnkraften som går i direkt motsatt riktning mot en 100 procent förnybar energiförsörjning.

4 Forskning

Sverige ska ligga i framkant vad gäller forskning på förnybar energi och energieffektivisering. Ny teknik och nya innovationer är helt nödvändiga för att kunna uppnå målet om en 100 procent förnybar energi i Sverige senast 2040. Samverkan mellan företag (enskilda och i kluster), universitet, forskningsinstitut och myndigheter är av yttersta vikt för att få en verksamhet som inte bara styrs av kortsiktiga vinstmotiv. Det arbetet kommer att behöva intensifieras och fördjupas.

Vänsterpartiet är positivt till en ökad energiforskning och satsningar som t.ex. provanläggningar, som kan gynna utvecklingen av solex, vindkraft, biogas, vågkraft och andra förnybara energikällor. Även konverteringen från eluppvärmning och fossileldning bör fortsätta. Vi vill se en satsning på teknikutveckling för att minska utsläppen inom industrin med särskilt fokus på järn- och stålproduktionen samt ökat fokus på energieffektivisering och lagring av energi. Behovet av att ställa om till ett hållbart samhälle kommer att kräva nya ämnen och material. Exempelvis kommer en ökad batterianvändning att bli nödvändig, inte minst när trafik och transporter behöver ersätta fossila bränslen med hållbara alternativ. Sverige har goda möjligheter att ligga i framkant vad gäller utveckling och produktion för framtidens energieffektivisering och energilagring, inte minst p.g.a. en stark gruvindustri och en aktiv industriforskning.

Det är också glädjande att Vänsterpartiet och regeringen tidigare i budgetsamarbetet har kommit överens om en utökning av Klimatklivet vilket möjliggör viktiga lokala klimatåtgärder över hela landet. Vårändringsbudgeten för 2017 innebar bl.a. ett förslag

om att stärka Klimatklivet med ytterligare 500 miljoner kronor under året för att öka takten i omställningen till ett fossilfritt Sverige. Många av åtgärderna har hittills handlat om installation av laddpunkter för elfordon, konvertering från fossilt bränsle eller utökad produktion av biogas.

5 Energieffektivisering

Behovet av el och en hållbar energiproduktion kommer alltid att finnas. Däremot är det både möjligt och nödvändigt att ställa om till en mer effektiv energianvändning. Genom ny teknik och energibesparing kan Sverige göra betydande energieffektiviseringar. Hur omfattande utbyggnaden av förnybara energikällor behöver vara är avhängigt hur stora energibesparingar och energieffektiviseringar som kan ske i samhället.

Omställningen av fossila bränslen till förnybar energi och övergången till att i möjligaste mån elektrifiera industrin och transportsektorn kommer att öka elbehovet. Även om vi i dag har ett elöverskott i Sverige är det viktigt att energieffektiviseringen sker i en så pass hög takt att vi klarar ett ökat behov av el i nya sektorer.

Den gjorda energiöverenskommelsen innebär i förlängningen en målsättning om att Sverige år 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005. Vänsterpartiet välkomnar ett sådant mål men understryker att det måste till verkningfulla åtgärder för att det inte ska bli bara tomma ord.

5.1 Bostadssektorn

I dag utgör användningen av energi i bostäder och lokaler uppemot 40 procent av Sveriges totala energianvändning. Bostadssektorn måste därför i högre utsträckning än i dag bidra till klimatomställningen. EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda anger att alla hus som uppförs efter 2020 ska vara nära-nollenergibyggnader. Om vi ska klara den målsättningen är det av avgörande betydelse att minska energianvändningen genom att ställa strängare krav på energianvändning vid nybyggnation. Men det finns också ett stort behov av att energireovera dagens befintliga bostadsbestånd. Det investeringsstöd för nybyggnation av hyresrätter som Vänsterpartiet och regeringen tidigare kommit överens om ställer därför höga krav på energieffektivisering för att få ta del av stöden. Vänsterpartiet menar att Boverkets krav på energianvändning i dagsläget är alldeles för låga, och de kritiserar av den anledningen också med rätta av såväl byggindustrin som forskare och miljöorganisationer.

Många bostäder, inte minst i miljonprogramsområdena, står inför enorma renoveringsbehov och potentialen för energieffektivisering är stor. Därför har vi även kommit överens med regeringen om en mycket viktig satsning på 1 miljard kronor årligen till ett upprustningsstöd för att renovera och energieffektivisera miljonprogrammets bostäder. För vidare läsning om energisnålt byggande, se vår motion Bra bostäder åt alla (2017/18:2344).

5.2 Industrin

Industrin står för en stor del av Sveriges utsläpp av växthusgaser och för mer än en tredjedel av den slutliga energianvändningen i Sverige. En betydande

energieffektivisering är därför helt nödvändig, inte minst för att kunna hänga med i den globala konkurrensen. Miljömålsberedningen (SOU 2016:21) konstaterar att de största utmaningarna i att minska utsläppen i Sverige återfinns inom bl.a. basindustrin och att en ökad styrning måste gå hand i hand med stärkt konkurrenskraft och skapandet av nya, hållbara arbetstillfällen.

För att lyckas ställa om och energieffektivisera industrin i den omfattning som krävs för en långsiktigt hållbar produktion, måste forsknings- och utvecklingsarbetet kring den energiintensiva industrin intensifieras. Hittills har en elektrifiering av olika delar av de industriella processerna sett ut att vara den potentiellt bästa vägen för att minimera klimat- och miljöpåverkan, t.ex. inom stålindustrin. Det är dock en lösning som kräver en hög teknisk utveckling och en långsiktigt trygg elförsörjning till relativt låga kostnader. Det är viktigt att en ökning av elförbrukningen kommer från hållbara energikällor. Det finns ingen vinst i att ersätta ett utsläpp med ett annat. Tekniska lösningar har potential att minska industrins utsläpp betydligt och bör vara ett av fokusområdena för svensk industriforskning. För vidare läsning om Vänsterpartiets industripolitik, se vår motion En aktiv industripolitik (2016/17:1737).

Riksrevisionens rapport Energieffektivisering inom industrin – effekter av statens insatser (RiR 2013:8) konstaterar till skillnad från Energimyndigheten att det är tveksamt om statens program för energieffektivisering inom industrin, PFE, har bidragit till några betydande energieffektiviseringar. Man menar dock att programmet kan ha gynnat konkurrenskraften. Programmet är sedan 2012 inte längre aktuellt eftersom det bedömdes strida mot EU:s statsstödsregler. Energikommissionen föreslår dock att ett nytt, särskilt energieffektiviseringsprogram för den elintensiva industrin bör införas, givet att man kan hitta ansvarsfull finansiering. Vänsterpartiet förordar ett sådant program, men vill understryka vikten av att ta till vara tidigare erfarenheter så att ett sådant program blir verkligt effektivt. Framtida incitamentsprogram och stödssystem måste vara utformade utifrån aktuell forskning och bygga på tydliga och konkreta krav samt följas upp regelbundet.

5.3 Vita certifikat

Vita certifikat är ett marknadsbaserat styrmedel där staten sätter ett obligatoriskt mål för energibesparingar. Staten identifierar de parter som kommer att vara ålagda att uppnå målet, vilka åtgärder för energieffektivisering som kommer att ingå, hur de genomförda åtgärderna och deras besparingar ska mätas och verifieras m.m. Dessutom beslutar staten om hur handel med certifikat ska ske. Storbritannien och Italien har infört sådana system, och fler länder planerar att göra det. I Göteborg pågår redan ett marknadstest med syfte att skapa kunskap inför ett eventuellt framtida nationellt styrmedel. Regeringen bör återkomma med förslag på utformning av s.k. vita certifikat. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Energilagring

Nya sätt att producera energi kräver nya lagringstekniker. Många förnybara energikällor är i dag beroende av yttre faktorer som väder och vind. Det innebär en viss osäkerhet vad gäller både tillförsel och överföring. I framtiden kommer elnätet att behöva

anpassas efter en mer rörlig produktion. Ett område med stor utvecklingspotential är nya sätt att lagra energi. I dag finns en rad olika tekniker för att lagra energi, men många befinner sig fortfarande på utvecklingsstadiet. Det finns en potential både i nya typer av batterier och i olika typer av kraftverk som kan ta till vara och lagra energi fram till dess att den behövs.

Utvecklingen av nya lagringstekniker och behovet av att ställa om till ett hållbart samhälle kommer att kräva nya ämnen och material. En ökad batterianvändning kommer att bli nödvändig, inte minst när trafik och transporter behöver ersätta fossila bränslen med hållbara alternativ. Sverige har med sin starka industri, forskning och sina rika naturtillgångar goda chanser att gå före i den utvecklingen. Det ger också en god grund för en ekologiskt hållbar produktion över hela livscykeln – från brytning till återvinning. Utanför Vittangi har t.ex. en fyndighet med världens mest högkvalitativa grafitmalm hittats – ett ämne som kan spela stor roll för den framtida energilagringen. Nya utvecklingsprojekt kan också göra stor skillnad för berörda lokalsamhällen, i synnerhet om en sådan fyndighet som den i Vittangi också leder till en tillverkning av batterier i länet. För att möjliggöra en kommersiell användning krävs dock fortsatt utveckling. Där kan svensk industriforskning spela en viktig roll. Ett gott tecken är att det redan i dag finns ett starkt intresse från industrin och därtill långtgående planer på att bygga Europas största batterifabrik i Sverige. Här skulle en förändring av mineralavgiften i syfte att främja lokal vidareförädling kunna vara avgörande för en större acceptans för brytningen. En framtida mineralersättning bör fungera degressivt i förhållande till vidareförädling. För företag som väljer att i högre grad förädla sina råvaror lokalt bör mineralersättningen vara lägre än annars. Regeringen bör uppdraga åt berörda myndigheter att utreda hur en degressiv mineralersättning i syfte att främja lokal vidareförädling kan fungera. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 Vindkraft

Vindkraften blir alltmer konkurrenskraftig och är den förnybara energikälla som ökar mest i världen. Utvecklingen i Sverige visar på samma trend. Totalt utgör den ungefär 10 procent av Sveriges elanvändning. I början av 2017 fanns totalt 3 335 vindkraftverk i Sverige med en installerad effekt på 6 422 MW. Under 2016 mattades dock utbyggnadstakten av något. Enligt Energimyndigheten beror det på att det under de senaste åren har byggts mer förnybar elproduktion än vad elcertifikatsmarknaden efterfrågat. Det är olyckligt i ett läge när utbyggnaden måste fortsätta. Vi föreslår därför ett antal åtgärder för att påskynda utvecklingen.

7.1 Stimulera havsbaserad vindkraft

Trots att det finns en stor potential för havsbaserad vindkraft i Sverige har byggandet ännu inte tagit fart. I dag finns det sex havsbaserade vindkraftsparker. De är främst lokaliserade i södra delen av landet. Förutom de uppenbara klimatvinsterna ger havsbaserad vindkraft dessutom fler jobb i Sverige, eftersom mycket arbete måste utföras på plats. En utbyggd havsbaserad vindkraft i södra Sverige skulle också minska belastningen på överföringskapaciteten från de norra till de södra delarna av landet.

Även om både bygg- och driftskostnaden är hög för havsbaserad vindkraft är årsproduktionen betydligt högre. En stor del av kostnaden kan härledas till nätanslutningen. Energikommissionen liksom den energipolitiska överenskommelsen menar att anslutningsavgifterna till stamnätet för havsbaserad vindkraft bör slopas. Vänsterpartiet är positivt till detta, även om det krävs ytterligare åtgärder för att främja verksamheten.

I dag kan Försvarmakten sätta stopp för planerade byggen av havsbaserad vindkraft om man upplever att de inkräktar på vad man använder som militärt övningsområde. Ett aktuellt exempel är vindkraftsparken Blekinge Offshore i Hanöbukten. Vänsterpartiet menar att det måste vara fullt möjligt att både bygga ut den havsbaserade vindkraften där förutsättningarna är som bäst och att ge Försvarmakten rimliga förutsättningar till övningsverksamhet. När sådana här knutar uppstår där en myndighet helt kan sätta stopp för en viktig utbyggnad av förnybar energi måste regeringen ta ansvar för att hitta en framåtsyftande lösning. Regeringen bör uppdraga åt Försvarmakten att återkomma med ett underlag för hur övningsverksamheten kan organiseras utan att utgöra ett hinder för byggandet av Blekinge Offshore och utan att drabbas negativt på lång sikt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Energimyndigheten har tidigare förespråkat ett ekonomiskt driftsstöd till havsbaserad vindkraft där ersättningsnivån bestäms genom anbud, under förutsättning att syftet är en storskalig utbyggnad. Myndigheten har dock gjort en omsvängning, och i den nya rapporten Havsbaserad vindkraft (ER 2017:03) menar man att det inte längre finns anledning till ett särskilt stöd för havsbaserad vindkraft vid sidan av elcertifikatssystemet. Däremot vill man se att en framtida utbyggnad säkerställs. Det huvudsakliga skälet är att den samhällsekonomiska nyttan inte skulle vara större än den från utbyggnad av förnybar el med hjälp av ett teknikneutralt stöd, vars kostnad är lägre. Det menar vi är en olycklig slutsats. Havsbaserad vindkraft har en stor potential att bli en viktig kraftkälla. Det kräver dock åtgärder för att stimulera utbyggnaden från statligt håll. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag på utformning av driftsstöd till havsbaserad vindkraft. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.2 Avskaffa möjligheten till kommunalt veto mot vindkraft

Kommunerna har i dag i praktiken vetorätt mot vindkraft. Detta genom att en kommun som är negativt inställd till vindkraft helt enkelt kan låta bli att ta upp sådana ärenden och därmed helt bromsa utbyggnaden. Vetorätten står i skarp kontrast till att kommunerna inte har samma möjligheter att hindra utvinning av fossil och klimatpåverkande energi, t.ex. olja och gas.

Formerna för kommunernas inflytande på vindkraftssidan måste därför förändras, och kravet på tillstyrkande bör tas bort. Kommunernas åsikt ska väga tungt, men i ett läge där Sverige på energiområdet ska gå från fossil energi och kärnkraftsenergi till förnybart och lägre energianvändning är ett kommunalt veto orimligt. Möjligheten till kommunalt veto mot vindkraft bör avskaffas. Detta bör riksdagens ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.3 Reglera vindkraftens närområdesersättning

På vattenkraftssidan finns en närområdesersättning, även kallad bygdepeng, som utgår till vattenkraftskommuner och som används till upprustning av lokaler m.m. Denna ersättning regleras i en förordning. På vindkraftssidan har en närområdesersättning uppstått som ett krav från olika kommuner, men det har skett på frivillig väg utan förordningsreglering. Vänsterpartiet föreslår att även närområdesersättningen för vindkraft regleras i förordning för att inte de bäst förhandlande kommunerna ska få de högsta ersättningarna. Detta skulle göra det svårare för oseriösa aktörer att verka och öppnar inte för diskussion om otillbörlig påverkan. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag till reglering för vindkraftens närområdesersättning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Vattenkraft

Vattenkraften är en av våra största förnybara energikällor och mycket viktig för svensk elproduktion. Ett normalt år produceras nästan 70 TWh i svenska vattenkraftverk, vilket motsvarar ca 45 procent av den totala elproduktionen. Det finns drygt 1 800 vattenkraftverk i Sverige, men de flesta är små med effekter på bara några tiotal eller hundratal kW. Drygt 200 verk är större och av dem har ungefär 50 en effekt på över 100 MW. Den största delen av energin produceras i norra Sverige eftersom det där finns större vattendrag och älvar med högre fallhöjder och bättre förutsättningar. Det finns dock regleringar som hindrar en större utbyggnad av vattenkraften i Sverige. De fyra nationalälvarna Torne älv, Pite älv, Kalix älv och Vindelälven är t.ex. helt skyddade från utbyggnad.

Vi behöver vattenkraften om vi ska kunna begränsa koldioxidutsläppen inom svensk energiproduktion. Vattenkraften står för en stor del av den förnybara elproduktionen, och den utgör även en resurs för att reglera variationerna över dygn och år i produktionen av sol- och vindenergi. El kan i dagsläget inte lagras i någon större utsträckning. Det kan däremot vatten, vilket ger Sverige goda förutsättningar för en jämn elproduktion året om. Genom att lagra vatten i stora magasin som fylls på av snösmältning och regn under året kan man under vintern, när efterfrågan på energi är som störst, successivt släppa iväg den mängd vatten som efterfrågas. Vattenkraften spelar därmed en stor roll för effektbalansen. I takt med att sol- och vindenergens andel av elproduktionen ökar blir också behovet av att använda vattenkraften som reglerkraft större. Regeringen bör uppdra åt berörda myndigheter att utreda potentialen för svensk vattenkraft att tillgodose effektbalansen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet vill se en stark vattenkraftsproduktion som kombineras med biologisk mångfald och uppsatta miljömål. Då krävs långsiktiga spelregler för industrin och tydliga krav från politiskt håll. Men också en aktiv energibransch som ser sin roll på en internationell energimarknad.

Ett exempel på hur man skulle kunna kombinera de två intressena är Letsi kraftstation som ägs av Vattenfall och ligger mellan Jokkmokk och Vuollerim. För att utnyttja en högre fallhöjd och därmed öka effekten har man här valt att leda om vattnet genom en tunnel i berget. Resultatet är en av Europas längsta torrlagda flodfäror, på 1,7 mil. Det finns dock möjlighet att med relativt små medel återföra en del av vattenflödet

för att på så sätt återskapa fiskbeståndet. Genom att låta ett par procent av det totala flödet i stället gå ovan jord skulle man kunna ge liv åt älvfåran, vilket kan gynna både den biologiska mångfalden och lokalsamhället. Vattenfall bör därför uppdras att utreda investeringskostnaderna för att återföra ett ekologiskt hållbart flöde av vatten till den torrlagda delen av Lilla Luleälven. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Att klimatet förändras och att artrikedomen minskar är två olika miljöproblem. Vattenkraften är en del av lösningen på det ena problemet, men samtidigt en bidragande orsak till det andra. Vänsterpartiet är positivt till att vattenverksamheten prövas enligt miljöbalken. Vi har länge föreslagit åtgärder för att fler vandringsvägar ska byggas och för att utarmningen av biologisk mångfald ska bromsas. Vi välkomnar därför förslag för en mer ekologiskt hållbar vattenkraft. Från regeringens håll har det dragit ut på tiden och det senaste beskedet var att en proposition skulle komma i juni i år. Vänsterpartiet ser behovet av att regeringen i närtid återkommer med förslag utifrån den s.k. Vattenverksamhetsutredningen I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler från 2014. Regeringen bör återkomma under mandatperioden med en proposition med anledning av Vattenverksamhetsutredningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Olika kraftbolag kan samsas om samma älv. Det är därför särskilt viktigt att från politiskt håll se till att hela älvsystemets kapacitet tas till vara utifrån samhällsnyttan. Regeringen bör därför aktivt agera så att vattenkraftbolagens reinvesteringar samkörs i investeringsplaner så att hela den maximala nyttan tas till vara. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vattenkraften genererar enorma summor. Trots det kommer en mycket liten del kommunerna till del. Norge har valt en annan modell där kommunerna får en betydligt högre summa för den exploatering vattenkraften innebär. Regeringen har i och med den energipolitiska överenskommelsen i stället valt att sänka fastighetsskatten på vattenkraft till 0,5 procent, och man har ingen annan lösning på att återföra pengar till kommunerna mer än genom närområdesersättningen, även kallad bygdepengen. Vänsterpartiet förstår behoven av investeringar i ny teknik och åtgärder för att öka effekten. Vi menar dock att det finns bättre sätt än genom den föreslagna skattesänkningen. Vi vill att en större del av kraftbolagens vinster ska återföras till de kommuner där vattenkraften finns. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag på hur en större del av vattenkraftens vinster ska komma de berörda kommunerna till del. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9 Solenergin

Energi från solen finns i närmast oändliga mängder, och solen är också den enda energikälla som ger jorden ett verkligt tillskott av energi. Ändå används bara en mikroskopisk del för att producera energi. I Sverige står solenergin för mindre än 0,1 procent av den totala elproduktionen.

Även om en stor del av den solenergi som når jorden inte går att ta till vara finns det ändå en enorm potential att utnyttja solen som kraftkälla mycket effektivare än i dag. Många länder har upptäckt detta och har en betydligt högre andel solenergi jämfört med Sverige. I Tyskland och Italien står t.ex. solenergin för ca 7 respektive 8 procent av

elproduktionen. Enligt International Energy Agency (IEA) finns det potential för solenergin att bli ett av våra största kraftslag globalt efter 2050.

I Sverige står investeringar i solenergi än så länge och stampar, trots stort intresse bland företag, offentlig sektor och privatpersoner. I dag är el från solceller dyrare än exempelvis el från vindkraft. Det beror i hög grad på att solceller ännu används i relativt liten skala. Solcellsbranschen växer dock mycket snabbt. Redan 2015 konstaterade den internationella energiorganisationens solcellsprogram IEA PVPS i sin årliga rapport att solen för första gången står för mer än 1 procent av den globala elförbrukningen. Den totala installerade solcellseffekten uppgick 2016 till ca 300 GW. Det är en mycket positiv utveckling, men ökningen sker från mycket låga nivåer varför Vänsterpartiet vill se en ytterligare kraftig ökning av produktion av ren el från solen.

Nyttjandet av solenergi bär dock på ett antal utmaningar. I Sverige överensstämmer t.ex. inte utbudet med efterfrågan. Ett vanligt villatak i Sverige tar emot cirka fem gånger mer solinstrålning än husets totala energianvändning på ett helt år, och med monterade solceller skulle hushållet kunna minska sitt övriga elberoende betydligt. Samtidigt är behovet av värme, varmvatten och el som minst under sommaren – den tid då solen lyster som mest. Ny teknik för energilagring kan därför spela stor roll för möjligheten att öka användningen av solenergi i Sverige. Genom åtgärder som främjar forskning och nya innovationer ska Sverige ligga i framkant när det gäller utvecklingen av förnybar energi. Med effektbalansen i åtanke måste utbyggnaden av solel ske parallellt med utvecklingen av andra förnybara energislag.

Vänsterpartiet har tidigare kommit överens med regeringen om en rad åtgärder för att stärka solelproduktionen, däribland att kraftigt förstärka stödet för solceller med 100 miljoner kronor per år 2015–2018.

9.1 Andra länder visar vägen

Tyskland är ett intressant jämförelseland eftersom man har ett starkt fokus på basindustrin samtidigt som man har en stor servicesektor, liknande klimatförutsättningar och inte minst liknande klimatmål. I dag är Tyskland näst efter Kina och Japan världens största producent av solenergi – med en installerad effekt på nästan 42 GW har man potential att stå för en betydande del av världsproduktionen. Den snabba tyska utbyggnaden av solenergi är direkt kopplad till politiska beslut.

Tysklands stora energiomställning, Die Energiewende, innebär att kärnkraften helt och hållet ska vara avvecklad år 2022 och att 80 procent av energiproduktionen ska vara förnybar senast 2050. Det är främst solenergi och vindkraft som har byggts ut när reaktorerna har stoppats samtidigt som man satsat kraftigt på energieffektivisering. En annan bärande del i den tyska energiomställningen är lagen om förnybar energi, Erneuerbare Energien Gesetz (EEG), som garanterar producenterna av förnybar energi ett fast pris för den el de producerar och ger den förnybara energin företräde i elnätet framför t.ex. kol och kärnkraft.

Också Danmark har liknande förutsättningar som Sverige, men en solelproduktion som är betydligt högre. I Danmark ger solel ca 2,5 procent av elbehovet, och man har också Nordens största solcellspark med en effekt på 60 MW. Även i Danmark har solen vuxit fort. Skälet till den snabba danska utbyggnaden är att man 2010 upgraderade det tidigare systemet med nettodebitering samt sjunkande priser på solceller. Med det danska systemet – som är inriktat på småskalig produktion av förnybar el – kan producenterna tanka ut sitt överskott på elnätet och kvitta det mot sin

elräkning. Danmark har också antagit en energistrategi med målsättningen att senast år 2050 vara helt oberoende av fossila energikällor. När nettodebiteringssystemet begränsades år 2013 bromsade dock utvecklingen in. Detta visar hur stor roll ett sådant system kan spela. Det finns dock oroande signaler om att Danmark från politiskt håll kan komma att dämpa utvecklingen av ekonomiska skäl. En svensk strategi bör ta lärdom av andra länders utveckling för att kunna bibehålla en stabil och långsiktigt ökande utbyggnad.

I dag sker dock den snabbaste utvecklingen i Asien som nu dominerar världsmarknaden. Kina är med sina installerade över 100 GW i särklass störst på solenergi i världen.

9.2 En svensk utbyggnad av solenergi

Tyvärr ligger Sverige långt efter både Tyskland och Danmark. Vid årsskiftet 2015/2016 fanns det enligt Energimyndigheten solceller som kan producera cirka 127 MW installerade i Sverige. I relativa termer har utvecklingen visserligen varit kraftig på senare år, men i absoluta tal spelar soleden i dagsläget en i praktiken obetydlig roll för Sveriges totala energimix.

Stödet för en utbyggd solenergi är dock starkt. Enligt SOM-institutet (rapport 2017:01) vill 81 procent av svenskarna se en ökad användning av solenergi.

Solenergin kan dra nytta av elcertifikatssystemet. Men eftersom det är billigare att installera el från andra förnybara energikällor blir solenergin förlorare i elcertifikatssystemet. Det måste därför sättas in särskilda åtgärder för att påskynda utvecklingen.

I oktober 2016 presenterade Energimyndigheten sin rapport om hur solet ska kunna bidra till att Sverige på sikt ska ha 100 procent förnybar energi samt en strategi för hur användningen av solet ska kunna öka i Sverige. Där menar myndigheten att soleden har potential att öka till mellan 5 och 10 procent av den totala elanvändningen i Sverige till 2040. Man ska komma ihåg att solet i dag utgör en marginell del av den totala elkonsumention. Vi menar trots det att prognosen är väl lågt räknad. I Tyskland står soleden redan för 8 procent av elanvändningen, och Sverige har under många år fördubblat sin solcellskapacitet, om än från en låg nivå. Med rätt satsningar har Sverige möjlighet att nå betydligt högre nivåer till 2040, bl.a. WWF har presenterat scenarier där man menar att Sverige skulle kunna uppnå det tredubbla på samma tid.

Vänsterpartiet ser stora möjligheter till en kraftfull utbyggnad av soleden i Sverige. Vi vill dock poängtera att det krävs en politisk vilja och handlingskraft för att öka produktionen av solenergi. Det är ingenting som kan lämnas åt marknaden att sköta. Vi tror att den största potentialen finns i att bygga på redan befintliga byggnader, exempelvis tak till offentliga byggnader, industrilokaler, lager och förstå privatbostäder. En ökad byggnadsintegrering av solceller kan också bidra till att minska materialåtgången, vilket är positivt både ur ett kostnadsperspektiv och av klimatskäl. Det är naturligtvis varken möjligt eller kanske ens önskvärt att täcka all byggnadsyta med solceller, men förutsättningarna för att öka svensk solet är betydligt större än vad som i dag nyttjas.

Sverige har ungefär samma solinstrålning som Tyskland och Danmark. I de länderna har man kommit mycket längre. Där börjar soleden spela en reell roll som producent av ren energi för hushåll och industrin. Solenergin skapar jobb och välfärd. Det är inte

några klimatologiska orsaker till skillnaden mellan våra länder, utan politiska. Det är dags att ändra på det.

I vissa kommuner har solkartläggning genomförts. Genom solkartläggningen ges en analys av potentialen för solceller på taken, vilket gör det lättare för fastighetsägare att fatta beslut om investering. Regeringen bör se till att denna typ av goda kommunala exempel sprider sig i Sverige. Det är någonting som även Energimyndigheten förespråkar, tillsammans med en större informationsplattform där relevanta uppgifter för investering i solceller sammanställs. Det är ett bra exempel på hur man kan tillgängliggöra information om solceller till fler. Regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att upprätta en informationsplattform för investering i solenergi samt en solkartläggning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I Sverige finns inte något klart planeringsmål för solceller, och Energimyndigheten har heller inte fått något särskilt uppdrag att ta fram ett sådant i sin strategi. Branschorganisationen Svensk solenergi har satt 4 TWh solceller och 4 TWh solvärme inom 10–20 år som förslag till planeringsmål. Om det inte finns något uppsatt mål försvåras ambitionshöjningar. Vänsterpartiet vill se en kraftfull utbyggnad av solenergin även i Sverige. Vi vill ha mer ren energi och nya gröna jobb. För detta krävs i det korta perspektivet öronmärkta stöd och på längre sikt långsiktiga styrmedel. Med planeringsmål får branschen och hushållen en tydlig signal om att solenergi är värt att satsa på. Det bör därför utöver Energimyndighetens solstrategi inrättas nationella planeringsmål för solceller och solvärme. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I dagsläget är det dock svårt att se hur solenergin i närtid skulle kunna ersätta andra typer av energislag i någon större utsträckning. Dessutom är det som tidigare nämnts nödvändigt att kombinera solenergin med andra energislag för att uppnå stabilitet och effektbalans. Det är därför viktigt att utbyggnaden av andra förnybara energislag fortsätter i hög takt.

10 Bioenergi

Bioenergi är ett av Sveriges största energislag och står för ungefär 35 procent av all energi som används. Användningen har ökat stadigt de senaste decennierna vad gäller både el och värmeproduktion samt inom transportsektorn. För att skapa ett hållbart energisystem som helt baseras på förnybar energi är det dock nödvändigt med en betydande ökning av bioenergi i olika former. Det är ett behov som dessutom kommer att öka i takt med att kärnkraften fasas ut. Ju snabbare vi ställer om till en ökad hållbar produktion av förnybar energi desto snabbare kan kärnkraften avvecklas. Trafik och transporter kommer att behöva bli elektrifierade i betydligt större utsträckning och ju högre andel, desto mer biogas frigörs för kraftproduktion.

Biomassa är förnybar och eftersom biomassans kol har tagits upp ur atmosfären så tillför inte användningen kol till klimatsystemet vid förbränning. En ökad hållbar produktion av bioenergi tillsammans med en omfattande energieffektivisering skulle öka Sveriges möjligheter att exportera el och bidra till en mer hållbar energianvändning i Europa. Biomassan är en potentiellt mycket lönsam exportindustri, då behovet av den är stort och förädlingen i hög utsträckning kan ske inom landet. Detta är någonting som

i högsta möjliga utsträckning bör ske i glesbygd eller i andra skogsnära regioner. Däremot är satsningar på kraftvärmeverk som även producerar el att föredra i storstäder i södra Sverige där vi har en betydligt mindre produktion och där effektbalansen på det viset bättre tillgodoses under kalla vinterdagar.

I dag kommer den absolut största delen, runt 85 procent, av den bioenergi som används i Sverige från skogen. Här finns också stora möjligheter att bättre utnyttja de resurser som finns och därigenom öka uttaget av biobränsle. Mycket av det avfall som kommer från olika håll kan också användas för framställning av biogas. Den hållbara biomassa världen kan ta ut utgör dock en begränsad resurs och måste därför hanteras klokt med ett långsiktigt perspektiv i åtanke. Det handlar om att göra noggranna överväganden avseende biomassans potential till återväxt samt hänsyn till biologisk mångfald, men också om hur vi väljer att använda de råvaror vi tar ut från skogen.

Vänsterpartiet ser positivt på nya lösningar som kan möjliggöra ett mer effektivt uttag om det samtidigt innebär en ekologiskt och socialt hållbar avverkningsmetod. I dag struntar man t.ex. i att ta hand om avverkad biomassa p.g.a. bristande lönsamhet. Konsekvensen blir att trä avverkas för att sedan lämnas att ruttna i stället för att tas till vara. Med hjälp av ny teknik kan man dock ta hand om denna utan att behöva göra avkall på klimat och miljö.

De fordon som är svårast att elektrifiera, t.ex. inom sjöfarten och flyget, kommer att behöva gå över till ökad andel biobränsle. Många gånger är det dock mer värdefullt att ersätta produkter av fossila material än att låta biomassan gå till energiproduktion. Dessutom kan produkterna i nästa steg användas för energiutvinning om det inte längre är möjligt att återvinna dem. Styrmedlen för biomassan bör i första hand prioritera långsiktigt bundet kol och i andra hand behöver biomassan styras mot områden där den är det enda alternativet till fossila bränslen. Utgångspunkten bör vara att uttaget av biomassa ska ske på ett biologiskt och ekologiskt bärkraftigt sätt.

För att produktionen av bioenergi ska kunna betraktas som hållbar krävs både hänsyn till biologisk mångfald och klimat samt socioekonomiska effekter för lokalsamhällen och urbefolkning. Det behövs betydligt bättre regelverk för låg miljö- och klimatpåverkan innan vi ökar uttaget av biomassa för att inte klimatmål och stödsystem för biomassa ska pressa fram ohållbar bioenergi. Ett effektivt biobränsleuttag måste ske utan att det ställs i motsättning till övriga miljömål och biologisk mångfald samtidigt som det kombineras med stärkt naturvårdshänsyn. Därför är det positivt att Vänsterpartiet och regeringen tidigare i budgetsamarbetet har kommit överens om att insatser som främjar en omställning till en biobaserad ekonomi ska prioriteras, bl.a. genom att en agenda för biobaserad näringslivsutveckling tas fram.

11 Gynnsamma skatteregler för den förnybara energin

Utvecklingen för vindkraftskooperativen har hejdats av införandet av en uttagsskatt på mellanskillnaden mellan elpriset på börser Nordpool och det pris andelsägarna betalar på elleveranser från kooperativen. Vidare har Skatteverket genom en egen tolkning av ellagen kraftigt reducerat energiskattebefrielsen för kommuner och företag som äger och producerar vindkraftsel för egen förbrukning. Skatteverket har också genom ett ställningstagande angående momsregler gjort det väsentligt mer komplicerat och dyrare att sälja vindkraftverk till kommuner och företag. Att den mycket positiva utvecklingen

av vindkraften bromsas upp på detta sätt är inte bra. Samhället bör underlätta för småskalig förnybar elproduktion.

Den 1 januari 2015 trädde den tidigare borgerliga regeringens förslag om skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el i kraft. Vänsterpartiet har länge förordat ett system med nettodebitering eftersom vi menar att det på ett bättre sätt ger små producenter en rättvis betalning för det överskott de levererar samt är ett effektivare sätt att stimulera småskaligt producerad förnybar energi. Vi verkar därför fortsatt för att ett system med nettodebitering införs eller att den nu gällande skattereduktionen förändras på så sätt att den uppfyller andemeningen i ett nettodebiteringssystem.

I dag är det i hög grad boendeformen som avgör vem som omfattas av stödet. Sveriges ca två miljoner lägenhetshushåll kan t.ex. inte ta del av skattereduktionen. Det är märkligt att inte alla hushåll som vill producera egen förnybar el ska få en chans på lika villkor. Genom att främja andelsägd förnybar energi kan även människor som bor i hyreslägenhet eller som annars inte har de rätta förutsättningarna uppmuntras till att bli en del av omställningen. Det är centralt att förutsättningarna för mikroproduktion av förnybar el är lika för alla, oberoende av boendeform. Vi var därför positiva när regeringen tillsatte en utredning som skulle se över förutsättningarna för hur andelsägd förnybar el ska kunna omfattas av skattereduktionen. Dessvärre tycks arbetet ha stannat av och man har varken gett besked om vad som nu sker med utredningen eller presenterat någon ny tidsplan för när arbetet ska vara slutfört.

Den första juli 2016 begränsade regeringen skattefriheten för förnybar el, något som i synnerhet drabbade solesanläggningar (över 255 kW i installerad effekt). Efter hård kritik lade man fram ett nytt förslag och från och med den 1 juli 2017 behöver fastighetsägare som överskrider gränsen ändå bara betala 0,5 öre/kWh för solet från de anläggningar som är mindre än 255 kW. Vänsterpartiet har varit starkt kritiskt mot den tidigare begränsningen, inte minst eftersom den försvårat utvidgningen av soleden, från t.ex. kooperativ, kommuner och allmännyttiga bostadsbolag som kan ha anläggningar som tillsammans överskrider gränsen på 255 kW. Vi välkomnar därför förändringen. Målet bör dock vara att helt ta bort skatten på den solet producenten själv förbrukar, oavsett anläggning.

Regeringen bör uppdras att se över hur ytterligare stimulanser kan ges för att öka tillgången till förnybar el. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

12 Elcertifikatssystemet

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga, och det är därför viktigt att Sverige ligger i framkant vad gäller förnybar elproduktion. Elcertifikat är ett marknadsbaserat ekonomiskt stöd för producenter av förnybar el. För varje producerad megawattimme (MWh) förnybar el kan producenterna få ett elcertifikat av staten. Elproducenterna kan sedan sälja elcertifikaten på en öppen marknad där priset bestäms mellan säljare och köpare. Elcertifikaten ger på så sätt en extra intäkt till den förnybara elproduktionen, utöver den vanliga elförsäljningen. Köpare är aktörer med s.k. kvotplikt, främst elleverantörer. Dessa måste köpa en viss andel elcertifikat i förhållande till sin elförsäljning eller elanvändning. Hur stor andelen är bestäms genom en kvot i lagen om elcertifikat. Kvoten är utformad för att skapa en efterfrågan på elcertifikat och förnybar el varje år

fram till 2020. Sedan systemet infördes 2003 har utbyggnaden av förnybara energikällor tagit fart. Enligt Energimyndigheten utfärdades 2015 21,8 miljoner elcertifikat i Sverige, och i dag finns omkring 6 700 godkända anläggningar för tilldelning. Elcertifikatssystemet har därmed tjänat Sverige väl.

Regeringens tidigare förslag att Sverige, inom ramen för elcertifikatssystemet, ska finansiera 30 TWh ny förnybar elproduktion till 2020 jämfört med 2002 var ett viktigt steg på vägen. I den energipolitiska överenskommelsen slås det fast att elcertifikatssystemet ska förlängas och utökas med 18 TWh nya elcertifikat till 2030. Det är också positivt. Vänsterpartiet menar dock att det är olyckligt att slå fast att ingen ytterligare ambitionshöjning ska göras fram till 2020. Utbyggnaden av elcertifikatssystemet är ett bra sätt att gynna produktionen av förnybar el, inte minst från små producenter. Långsiktiga spelregler är eftersträvansvärda, men samtidigt är behovet av en omställning akut, och vi välkomnar alla ambitionshöjningar på området.

Stora framsteg har gjorts på området smarta elnät, dvs. ett elnät som kan ta emot elproduktion från olika håll och vara mer flexibelt än dagens system. Men fortsatt utveckling behövs för att stabilisera elpriserna för privathushåll och företag. Utformningen av styrsystem såsom elcertifikaten kan också spela stor roll för effektbalansen. Regeringen bör därför göra en översyn av certifikatssystemets utformning med fokus även på effektbalans. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet anser att det kommer att behövas mer för att öka utbyggnaden av den förnybara energin och nå regeringens ambition om att Sverige på sikt ska ha ett energisystem som baseras på 100 procent förnybar energi. Regeringen bör därför föreslå en högre ambitionsnivå gällande elcertifikatssystemet inför energiöverenskommelsens första planerade kontrollstation 2018. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

12.1 Elcertifikatssystemet och den elintensiva industrin

Enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat är den s.k. elintensiva industrin undantagen från kvotplikt för den el som används i tillverkningsprocessen. Under 2016 var 487 företag registrerade för undantag. Exempel på sådana industrier är pappers- och massabruk. Undantaget innebär att den elintensiva industrin inte behöver betala kostnaden för elcertifikat – en kostnad som övriga elanvändare betalar. Den elintensiva industrin kan därmed sägas ta del av ett lägre elpris samtidigt som de undgår den fulla kostnaden för elcertifikat. Undantaget motiveras med att man vill värna den elintensiva industrins internationella konkurrenskraft.

Vänsterpartiet anser emellertid att den elintensiva industrin bör ta ett större ansvar för elcertifikatssystemet framöver. Det är inte rimligt att den elintensiva industrin drar nytta av elcertifikatssystemet genom lägre elpriser samtidigt som man inte behöver vara med och betala fullt ut. Vi anser därför att den elintensiva industrin i större utsträckning än i dag bör vara med och finansiera elcertifikatssystemet. En sådan utveckling vore bra både för utbyggnaden av förnybar energi och för den elintensiva industrin i sig som behöver mer energi i takt med att vi avvecklar kärnkraften. Samtidigt är det viktigt att den elintensiva industrins internationella konkurrenskraft inte hotas. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med en utredning av hur den elintensiva industrin bättre kan bidra till kvotplikten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

12.2 Torvanvändning inom ramen för elcertifikatssystemet

Förutom förnybara energikällor omfattar elcertifikatssystemet i dag även torv. Vänsterpartiet menar att torv bör fasas ut ur elcertifikatssystemet. Det finns i huvudsak tre skäl till detta. För det första är torv enligt såväl EU som Kyotoprotokollet att betrakta som ett fossilt bränsle och bör därmed inte vara berättigat till tilldelning av elcertifikat. För det andra har såväl brytning som förbränning av torv en klimatpåverkan i nivå med fossila bränslen. För det tredje påverkar torvbrytning ett flertal av Sveriges miljömål negativt, däribland miljömålen Begränsad klimatpåverkan och Levande sjöar och vattendrag.

Torvbaserad elproduktion bör därför inte vara en del av elcertifikatssystemet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur torvanvändningen ska fasas ut ur elcertifikatssystemet, med inriktningen att nya torvtäkter inte ska öppnas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

13 Kärnkraft – inget alternativ

Kärnkraften är inte bara en osäker energikälla, den är också dyr och försvårar omställningen till en 100 procent förnybar energiproduktion. Kärnkraften är heller inte förnybar. Att satsa på en utbyggnad av kärnkraften innebär att man är beredd att låta den vara kvar i decennier framöver. En förnyad kärnkraft sker på bekostnad av utbyggnaden av förnybara energikällor. Därför vill Vänsterpartiet ha en avveckling av kärnkraften så fort som möjligt. Att folkomröstningen om kärnkraft 1980 landade i en avveckling och att efterföljande riksdagsbeslut slog fast att denna skulle ske till år 2010 är också i sig skäl för att fortast möjligt avveckla kärnkraften.

13.1 Marknaden ska inte styra avvecklingen

Sverige har ett elöverskott, vilket innebär att vi exporterar el till våra grannländer. Överskottet kommer dessutom att växa ju mer förnybar energi som kommer in i systemet. Den tidigare högerregeringen öppnade trots det upp för en utredning om nya kärnkraftverk och deklarerade att man kunde tänka sig en förlängning av nuvarande reaktors livslängd med upp till 80 år. Den ingångna energiöverenskommelsen mellan regeringen, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna fortsätter i samma spår. I överenskommelsen är man mycket tydlig med att målet om en helt förnybar elproduktion 2040 endast är ett mål och inget stoppdatum som förbjuder kärnkraft. Det innebär heller inte någon stängning av kärnkraft med politiska beslut. Tvärtom är det fullt möjligt att inom ramen för maximalt tio reaktorer tillåta nybyggnation på befintliga platser, och tillstånd kan ges för att successivt ersätta nuvarande reaktorer i takt med att de når sin ekonomiska livslängd. Genom att hävda att beslutet om att kärnkraften ska bära sina egna kostnader gör det olönsamt med kärnkraft smiter regeringen undan sitt politiska ansvar. Det är ett stort misslyckande. Huruvida Sverige ska ha kärnkraft eller inte ska inte vara upp till marknaden.

Stödet för en avveckling av kärnkraften är betydligt större än stödet för att behålla kärnkraften. Stödet för en utbyggd solenergi är starkt. Enligt SOM-institutet (rapport 2017:01) vill fler än hälften av svenskarna fasa ut kärnkraften som energilag medan

bara en knapp tredjedel vill se en fortsatt användning. Stödet för en avveckling har också ökat markant de senaste åren.

Kärnkraften har nått vägs ände. Det är dags att avveckla den och i stället satsa på förnybara energikällor. Två av tre reaktorer på Oskarshamns kärnkraftverk har avställts permanent, och inom de närmaste åren kommer även två reaktorer i Ringhals att stängas ned. Orsaken är primärt bristande lönsamhet. Det kan dock inte vara upp till marknaden att avgöra när svenska kärnkraftverk ska avvecklas. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en avvecklingsplan för de resterande kärnkraftsreaktorerna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

13.2 Kärnkraftens ekonomiska risker

Flera av världens stora industrinationer, bl.a. Tyskland och Japan, har beslutat om en avveckling. Det är ett helt logiskt beslut. Kärnkraften är dyr och blir allt dyrare. För att investerare ska kunna satsa på ny kärnkraft krävs även stora statliga investeringar och risktagande. Riskerna är betydande vad gäller planeringen, byggkostnaden, elpriset, driftkostnaden, avfallet och nedmonteringen – m.a.o. så gott som alla delar av processen.

Nya kärnkraftsreaktorer i Europa möter ofta allt större motstånd, inte minst p.g.a. just skenande kostnader. Byggandet av en tredje reaktor i det finska kärnkraftverket Olkiluoto är ett bra exempel på hur projektet både dragit ut på tiden och hur byggkostnaderna ser ut att landa långt över vad man först tänkt sig. Den brittiska regeringen har också mött kraftiga protester mot planerna på statliga subventioner i miljardklassen för att bygga två enorma kärnkraftsreaktorer vid Hinkley Point i sydvästra England.

Den energipolitiska överenskommelsen innebär en utökning av kärnkraftsbolagens ansvar vid radiologiska olyckor. Det är på tiden att ansvaret utökas, men de 1 200 miljoner euro som föreslås är långt ifrån tillräckligt. Vänsterpartiet anser att principen måste vara att kärnkraften ska bära sina skadeståndskostnader vid kärnkraftsolyckor. Tyvärr vet vi att kostnaderna för kärnkraftsolyckor och kärnavfallens hantering alltid kommer att få betalas av skattebetalarna. Inget av de i Sverige verksamma kärnkraftsägande energibolagen har tillnärmelsevis den ekonomi som behövs för att kunna täcka upp för vare sig olyckor eller avfall. I Japan visar sig magnituden på de kostnader vi talar om. Kostnaderna för att röja upp efter olyckan i Fukushima, förhindra fortsatta läckage av radioaktivitet från reaktorerna och kompensera de drabbade uppgår redan nu till enorma summor. Förra året uppskattade Japans handelsdepartement att de direkta kostnaderna motsvarar 1 640 miljarder kronor, där den största delen utgörs av kompensation till offren och sanering. Ingen vet i dag vad det slutgiltigt kommer att kosta, men det kommer att bli betydligt dyrare och riskerar att underminera den japanska statens finanser.

13.3 Den bristande säkerheten

De svenska kärnkraftsreaktorerna är gamla. Faktum är att Sverige har några av de äldsta reaktorerna i världen. Utmattningskador visar sig. Under perioden 2010–2012 hade svenska reaktorer oplanerade stopp under 15 procent av tiden, enligt FN:s atomenergiorgan IAEA. Den allvarligaste incidenten inträffade emellertid 2006 då mer

än 12 säkerhetssystem slogs ut i Forsmark. Även om uppgraderingen av kärnkraftsreaktorerna har höjt säkerheten så kommer reaktorerna att bli allt äldre, vilket innebär växande säkerhetsproblem. Detta utgör tillsammans med den mänskliga faktorn en överhängande risk. Man har dessutom fortfarande inte löst frågan om vad som ska hända med avfallet. Att då fortsätta producera ytterligare avfall som kommer att behöva förvaras i årtusenden är direkt oansvarigt.

Kärnkraftverkens yttre säkerhet har testats av Greenpeace, som lyckats nå verk utan svårigheter, och i ett fall kunde Greenpeaceaktivister stanna kvar inne på Forsmarksverkets område under flera timmar. Även om de inte hade möjlighet att nå själva reaktorhallarna är det anmärkningsvärt att man över huvud taget kan ta sig så långt in på området och undvika upptäckt.

Svenska kärnkraftverk är utrustade med haverifilter som sätts i funktion om alla andra säkerhetssystem skulle falla vid ett haveri. Om haverifiltren inte fungerar eller är inkopplade kan en olycka leda till stora utsläpp av radioaktiva ämnen. I Strålsäkerhetsmyndighetens årsrapport för 2015 bedömer man att samhället inte har förmåga att hantera konsekvenserna av en så allvarlig olycka.

Kärnkraftsvännerna ser ljuset i tunneln med den s.k. fjärde generationens reaktor. Men mycket av det som i debatten kallas för ”ny teknik” är i själva verket egentligen gammal teknik från 1950- och 60-talen, men som av olika orsaker aldrig sett dagens ljus mer än i mycket liten skala. En del av tekniken är däremot verkligen ny, men därmed också oprövad. Att lita till att ny kärnkraftsteknik ska lösa energifrågan skulle innebära att man uppfinner helt nya metoder som hittills aldrig varit på tal. Med varje nytt kärnkraftverk som tas i drift ökar beroendet av kärnkraft, mängden förbrukat kärnbränsle och risken för spridning av farliga ämnen som kan användas för kärnvapen. Dessutom minskar den politiska viljan att ställa om till förnybar energi i takt med att reaktorerna byggs ut. Oaktat teknikslag är fortfarande inte avfallsfrågan löst.

Enligt ett beslut från Strålsäkerhetsmyndigheten ska svenska kärnkraftsbolag senast 2020 ha genomfört åtgärder för s.k. oberoende härdkylning, dvs. ett kylsystem som fungerar även om elen skulle slås ut. Detta är ett mycket viktigt krav. De äldre reaktorerna som planeras att tas ur drift inom den närmsta framtiden ska dock få dispens från detta krav, och man ska då i stället sätta in ”kompensatoriska åtgärder”. Detta är en mycket märklig ordning. När man kommit fram till att oberoende härdkylning är ett mycket viktigt krav för säkerheten på kärnkraftverken så borde detta krav även ställas på de äldsta och farligaste reaktorerna. Alla svenska kärnkraftsreaktorer bör omfattas av kravet på oberoende härdkylning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

13.4 Slutförvaret är ännu inte löst

Frågan om vad som ska hända med kärnkraftsavfallet är fortfarande inte löst. Forskarna sliter ännu med avgörande frågeställningar, som hur man ska kunna garantera att ett sådant förvar håller i hundratusentals år och hur man ska meddela framtida generationer om avfallets risker. Inget land i världen har ett slutförvar i bruk som ska kunna garantera säkerheten under tillräcklig tid framöver. Trots att Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har lämnat in en ansökan om ett slutförvar i Östhammar är forskarvärlden oense om den planerade metoden. SKB arbetar med förvaring i kopparkapslar. Allvarliga invändningar kring risken för korrosion av kopparn har funnits i flera decennier. Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning (MKG) lämnade hösten 2012 SKB:s

referensgrupp eftersom delar av kopparkorrosionsforskningen inte offentliggjorts. Denna typ av hemlighetsmakeri kring forskning som rör slutförvaret av kärnkraftsoppor är mycket problematisk. Allt måste upp på bordet.

13.4.1 Förändrade placeringsmöjligheter i kärnavfallsfonden

Den tidigare nämnda energiöverenskommelsen mellan regeringen och Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna öppnade upp för nya placeringsmöjligheter i kärnavfallsfonden. Detta har sedan följts upp med en proposition från regeringen, (2016/17:199).

Vänsterpartiet motsätter sig att utöka placeringsmöjligheterna för kärnavfallsfonden om syftet är att, så som det låtit i debatten, underlätta ekonomiskt för att bibehålla kärnkraften. Det är sedan ett antal år känt att det saknas pengar i fonden som ska finansiera avvecklingen av svensk kärnkraft, och risken är att det blir skattebetalarna som får stå för den kostnad som egentligen åligger kärnkraftsbolagen. Men att försöka lösa problemet genom utökade placeringsmöjligheter för fonden är fel väg att gå.

De nuvarande placeringsbegränsningar som finns för kärnavfallsfonden är satta i syfte att garantera ”god avkastning och tillfredsställande betalningsberedskap”. Det finns i sammanhanget en betydande kostnadsosäkerhet och ett behov av osäkerhetsmarginaler för kärnavfallsprogrammet såsom också Strålsäkerhetsmyndigheten påpekar. Att utöka placeringsmöjligheterna på ett sätt som ökar riskerna för kärnavfallsfonden är inte lösningen.

14 Det svenska elnätet

Det svenska elnätet är uppbyggt av tre olika nivåer – lokala elnät, regionala elnät och stamnät. De flesta elanvändare är anslutna till ett lokalt elnät, som i sin tur är anslutet till ett regionalt elnät. De regionala elnäten är i sin tur anslutna till stamnätet. Totalt omfattar det svenska elnätet 555 000 km, varav 360 000 km är jordkabel. Om det skulle gå att sträcka ut det svenska elnätet i en enda lång ledning, skulle det räcka mer än 14 varv runt jorden.

Stamnätet ägs av staten och förvaltas av Svenska kraftnät. Regionnäten och lokalnäten förvaltas i stället via s.k. koncession, dvs. att staten gett en aktör möjlighet att driva, underhålla och förvalta nätet. Regionnäten ägs till största delen av tre bolag: Eon, Vattenfall och Ellevio. Det finns ungefär 160 lokala elnätsföretag i Sverige, men hur stora områden de hanterar varierar stort. En del mindre företag förvaltar bara några kilometer ledning, medan andra äger tusentals mil.

14.1 Elnätsavgifterna

I år är det 20 år sedan elmarknaden i Sverige avreglerades. Syftet var att öka konkurrensen inom elförsörjningen och, sades det, sänka priserna. Men med facit i handen har avregleringen tvärtom lett till betydligt högre avgifter.

Privata elnätsföretag tillåts i dag sätta mycket höga avgifter, och avgifterna varierar också stort över landet. Processen präglas dessutom av återkommande överklaganden från företagens håll i syfte att öka vinsterna. I och med det s.k. naturliga monopol som gäller för nätverksamheten, den avreglerade marknaden och en otillräcklig reglering ges

privata företag ett mycket stort spelrum. Elnätsavgiften som tas ut av elnätsbolaget avgörs i hög grad av var man bor, och det kan skilja tusentals kronor per år.

Trots energiöverenskommelsen mellan regeringen, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna har man inte kunnat presentera något svar på de stigande elnätsavgifterna. I ett läge där både vanliga hushåll och svensk industri skulle drabbas hårt av ytterligare höjningar väljer man att låta marknaden sköta saken. Hittills har det enbart lett till högre elpriser för hushållen. Det krävs ett större politiskt ansvar för att motverka orimliga prishöjningar för konsumenterna. Den lagstiftning som reglerar intäktsramarna är alltför godtycklig. Ellagen bör därför ändras för att motverka oskäligen prishöjningar för konsumenterna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det är orimligt med så stora skillnader i nätavgifterna mellan stad och land, mellan regioner i Sverige och mellan olika bolag. Stegrande elnätsavgifter drabbar inte bara hushållen hårt utan slår även mot industrin och i förlängningen även mot jobben. Risken finns också att den nödvändiga omställningen till ett säkrare och mer tillförlitligt elnät inte kommer att ske i den takt som är nödvändig p.g.a. de olika bolagens ekonomiska förutsättningar. För att säkra tillgången på el krävs ett elnät som är anpassat efter de behov som finns. Det är uppenbart att vinstmaximerande företag varken har något intresse av att hålla priserna nere eller att ta hänsyn till de samhällspolitiska effekter höjda avgifter kan få. Regeringen bör därför se till att enhetligare elnätstaxor införs för att utjämna de orättvisa skillnader som finns i dag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

14.2 Snabbare utbyggnad av elnätet

Utbyggnaden av stamnätet för el i Sverige är kraftigt eftersatt och stora delar av det existerande nätet behöver förnyas. I Svenska kraftnäts Perspektivplan 2025, som fastslogs 2013, beräknas behovet av investeringar och reinvesteringar till 55–60 miljarder kronor fram till 2025. Som en jämförelse kan nämnas att investeringarna under perioden 2000–2011 uppgick till 10,6 miljarder kronor.

I dag finns ett stort problem med flaskhalsar i överföringen av elen till konsumenterna genom elnäten. En bristande överföringskapacitet mellan prisområde 2 och 3 innebär att vi varken fullt ut kan nyttja energin från våra älvar eller den lagringskapacitet som vattenkraften bär på. Det innebär att överskottet från de norra delarna av landet inte kan komma de södra delarna till nytta i tillräcklig omfattning.

I takt med att nya vindkraftverk ansluts till nätet förvärras dagens problem. Särskilt bekymmersamt är att dagens elnät inte räcker till för att utbyggnaden av vindkraftsel i norra Sverige ska komma hela landet till del. Ofta är det lättare att få tillstånd för utbyggnad av vindkraftverk i de norra delarna av landet. För att öka elproduktionen i södra Sverige är både slopandet av det kommunala vetot och utbyggnaden av havsbaserad vindkraft viktigt. En förändring av elcertifikatssystemet som också tar hänsyn till effektbalans skulle också kunna vara ett steg i rätt riktning. Det är dock av största vikt att nätkapaciteten byggs ut så att elen kan överföras till södra Sverige där elförbrukningen är större. Regeringen bör därför uppdraga åt Svenska kraftnät att prioritera de planerade förstärkningarna av stamnätet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För att säkra elförsörjningen i hela landet behöver förnybar energi byggas ut i högre utsträckning även i södra Sverige. Där kommer den havsbaserade vindkraften att spela

stor roll. Utbyggnaden av vindkraft på Gotland är också en möjlighet som inte ska underskattas. En nyckel för att möjliggöra utbyggnaden är dock en väl fungerande överföringskapacitet. Den tidigare planerade elkabeln mellan Gotland och fastlandet har avbrutits av Svenska kraftnät. Det är ett misstag som riskerar att hindra viktig utbyggnad av förnybar energi. Dessutom äventyras elsäkerheten för hela Gotland, vilket inte minst har bevisats genom sommarens omfattande elavbrott. Svenska kraftnäts agerande är kortsiktigt och ett steg i fel riktning. Regeringen bör i sitt regleringsbrev uppdraga åt Svenska kraftnät att bygga den planerade elkabeln till Gotland. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I sammanhanget bör även nämnas vikten av en nordisk samsyn när det kommer till överföringskapaciteten mellan länderna.

Den översyn av Svenska kraftnäts ekonomiska mål som pågår inom Regeringskansliet förväntas ligga till grund för nya avkastningsmål. I ett läge när Svenska kraftnät står inför stora investeringsbehov är det inte rimligt att varje år ge hundratals miljoner i utdelning till staten. Ågardirektiven till Svenska kraftnät bör vara tydliga i att samhällsnyttan ska gå före vinstutdelning.

Vidare måste tillståndsprocessen för stamnätskoncessioner snabbas upp. I dag tar tillståndsprocessen för stamnätet orimligt lång tid. Flaskhalsarna i elnätet och den långsamma tillståndsgivningen är två av de problem Riksrevisionen lyfter fram i sin rapport Staten på elmarknaden – insatser för en fungerande elöverföring (RiR 2013:3). Bland de orsaker till problemen som Riksrevisionen identifierar finns den tidigare regeringens passivitet i styrningen av Svenska kraftnät, dess bristande återkoppling till riksdagen om orsakerna till Svenska kraftnäts ouppfyllda investeringsplaner samt avsaknaden av gemensamma riktlinjer för länsstyrelserna för deras insatser i tillståndsprocessen för stamnät.

Regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda möjligheterna till en snabbare tillståndsprocess för stamnätskoncessioner. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

14.3 Ett elnät vi äger tillsammans

Elproduktionen behöver ses som en del av samhällets infrastruktur, som vi gemensamt bygger upp utifrån samhälleliga mål. För Vänsterpartiet är det väsentligt att elnätet är ägt av samhället genom exempelvis stat eller kommun. Den tekniska energiomställningen av energisystemet, med exempelvis småskalig energiproduktion, förändrar ägande- och produktionsstrukturerna så att framtidens energikonsumenter samtidigt är framtidens energiproducenter. Därför behöver nätet som länkar dem samman ägas av det offentliga och inte begränsas av privata ägarintressen. Den avreglering som gjordes har inte lett till vare sig lägre priser eller större trygghet för konsumenterna, tvärtom. Det är tydligt att elmarknaden behöver göras om i grunden. Regeringen bör därför utreda möjligheten att göra det svenska elnätet samhällsägt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För vidare läsning om Vänsterpartiets syn på elnätsavgifter, se vår motion Ett elnät vi äger tillsammans (2016/17:155).

Stig Henriksson (V)

Jens Holm (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Yasmine Posio Nilsson (V)

Håkan Svenneling (V)

Emma Wallrup (V)